

34. Liikennelaitos¹⁾

Kertomusvuonna keskittyi laitoksen toiminta edelleen liikenteen parantamiseen siinä laajuudessa kuin käytettävissä oleva kalusto sen salli. Tällöin koetettiin lähinnä tyydyttää suurin ja vaikein liikennetarve. Raitiovaunukaluston jatkuva huonontuminen vaikutti, että raitioliikennettä jouduttiin jonkin verran vähentämään. Kun autoja saatiin hankituksi verraten paljon, koetettiin autoliikenteellä mahdollisuuksien mukaan korvata vähentyntä raitioliikennettä ja lisäksi autoliikenteen avulla parantaa varsinkin esikaupunkiliikennettä. Liikennelaitoksen liikennesuunnitelmassa oli kertomusvuonnakin alussa mainitun perusteen lisäksi otettava huomioon, että kaupungin asutus enenevässä määrässä siirtyy yhä kauemmaksi keskustasta, mikä kehitys on omiaan asettamaan liikennelaitoksen ratkaistavaksi monasti hyvinkin vaikeita tehtäviä.

Kun liikennelaitoksen hoitama paikallisliikenne oli järjestettävä edellä mainittujen näkökohtien mukaisesti, ei laitos läheskään aina voinut ratkaisevasti ottaa huomioon linjojen kannattavuutta. Laitoksen toiminta oli tässä suhteessa voimakkaasti sosiaalisia näkökohtia huomioitava, jolloin toiminnan taloudellinen tulos merkitsi vähemmän siitä huolimatta, että kaupungin tarkoituksena oli hoitaa liikennelaitoskin itsekannattavana.

Olympian kisoja varten laadittu liikennesuunnitelma osoittautui käytännössä mahdolliseksi toteuttaa, ja voitiin henkilökuljetukset hoitaa yleiseksi tyydytykseksi. Taloudellisesti kisaliikenne tuotti laitokselle pienen ylijäämän.

Uudishankinnoista sujuivat Koskelan hallien rakennustyöt yleensä suunnitelmien mukaisesti, joskin viimeistelytyöt viivästivät lähinnä koneellisten laitteiden toimitusten myöhästymisen vuoksi. Hallit valmistunevat lopullisesti v:n 1953 syksyn alussa, mutta voitiin niitä jo kertomusvuonna käyttää liikennevaunujen yösäilytykseen, raitiovaunujen säilytykseen syyskuun 22 p:stä alkaen ja linja-autojen säilytykseen joulukuun 8 p:stä alkaen.

Ratsastushalli, jossa liikennelaitos säilytti 60 raitiovaunua, luovutettiin takaisin urheilu- ja retkeilytoimistolle jo ennen Olympian kisoja. Joulukuun alussa luovutettiin Hernesaarassa sijaitseva, liikennelaitoksen käytössä ollut ja autojen säilytystä varten kunnostettu vanha rakennus rakennustoimiston puhtaanapito-osaston käyttöön.

Linja-autojen hankinnat sujuivat ohjelman mukaisesti. Sitävastoin olivat raitiovaunuhankinnat pysähdyksissä lisenssivaikeuksien vuoksi.

Laitoksen taloudellinen tulos oli, kuten kertomuksen myöhemmstä osasta nähdään, tappiollinen, vaikkakaan ei niin suuressa määrin, kuin talousarviossa edellytettiin, ollen tappio nimittäin n. 37 milj. mk pienempi, kuin kertomusvuoden talousarvioon oli merkitty. Parempaa taloudellista tulosta ei voida odottaakaan, ennenkuin mm. saadaan uutta vaunukalustoa niin paljon, että vapaudutaan poistovalmiin kaluston suurista korjauskustannuksista. Myöskin lisäsivät huomattavasti suurentuneen pääomavelan korko, sähkövirran korkea hinta ja yhä kasvava esikaupunkiliikenne vuosituloksen tappiota. Vielä on todettava, että matkalippujen hinnat olivat kustannustason noususta huolimatta alkuosan vuotta jo edellisessä vuonna liian alhaiseksi osoittautuneella tasolla ja että kertomusvuonnaan saatua korotusta ei voida pitää riittäväenä.

Liikennelaitoksen lautakuntaan kuuluivat puheenjohtajana rahatoimenjohtaja E. von Frenckell ja varapuheenjohtajana toimitusjohtaja J.V. Vuortama sekä jäseninä johtaja J. Hakulinen, raitiovaununkuljettaja V. Laine, osastonhoitaja Y. Laine, filosofian maisteri V. Loppi, järjestösihteeri Y. Salonen, filosofian maisteri Ch. Schildt ja diplomi-insinööri Y. Vänttinen. Kaupunginvaltuuston vapautettua anomuksesta sihteeri Salosen lautakunnan jäsenyydestä lokakuun 10 p:nä, valittiin hänen seuraajakseen lautakuntaan toimikauden loppuun taloudenhoitaja J. Mellin. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa toimi kiinteistöjohtaja J. Kivistö.

Lautakunnan kokousten lukumäärä oli vuoden kuluessa 32 ja pöytäkirjain pykäläluku 736. Lautakunnalle esitettyjen kirjeiden lukumäärä oli 772, lähetettyjen kirjeiden 379 ja lautakunnan pöytäkirjanotteiden 1 752.

Lautakunnan päätökset. Seuraavassa selostetaan tärkeimmät lautakunnan tekemät lopulliset päätökset: kertomusvuoden syksystä alkaen päätettiin ottaa käytäntöön vain yksi koululaislippu koko lukuvuodeksi entisten kahden asemesta (11.1. 10 §); päätettiin hyväksyä liikennelaitoksen toimenpide laitoksen autojen kaskovakuutusopimuksen uudistamisesta kertomusvuodeksi ja edelleen v:ksi 1953 Vakuutusosakeyhtiö Fenniassa, päätettiin vakuuttaa s/s J.L. Runeberg kesäkuun 15 p:n ja elokuun 14 p:n väliseksi ajaksi samassa vakuutusyhtiössä sekä uusia vastuuvakuutusopimus Vakuutusosakeyhtiö Pohjolan kanssa (11.1. 12 §, 13.6. 339 §, 5.12. 635 §, 29.12. 725 §); liikennelaitoksen pysäkkikorokkeiden suojakaiteet päätettiin edelleenkin maalata punakeltaisiksi (25.1. 36 §, 8.2. 62 §); Teollisuuden Työnjohto-opiston kursseille päätettiin lähettää yksi hallityönjohtaja ja kaksi apulaistyönjohtajaa, Ammattienedistämislaitoksen kursseille 3 työntekijää sekä valmistavan poikien ammattikoulun kursseille 20 työntekijää, kurssimaksut päätettiin suorittaa lautakunnan käyttövaroista (25.1. 45 §); päätettiin laitoksen raitiovaunujen ja autojen liputusta varten ostaa olympialippuja ja käyttää tarkoitukseen enintään 70 000 mk olympiakisojen aiheuttamia menoja varten varatusta määrärahasta (25.1. 45 §, 8.2. 62, 68 §); omnibusvaunuston esimiehelle I. Hiltuselle päätettiin suorittaa toimitetuista liikennelaitoksen autojen katsastuksista 225 mk/kpl (8.2. 72 §); päätettiin oikeuttaa liikennelaitos myymään kolme käytöstä poistettua raitiotieperävaunua (25.1. 40 §, 8.2. 62, 86 §, 13.6. 333 §, 9.7. 372 §); päätettiin maaliskuun 3 p:stä alkaen toistaiseksi lisätä raitiolinja 7:n päiväliikenteeseen kaksi junaa (22.2. 103 §); päätettiin hyväksyä eräät määräykset, jotka koskivat liikenneoppilaiden ottamista liikennelaitokseen (22.2. 110 §); hyväksyttiin laitoksen toimenpide rataakiskovaihteiden tilaamisesta Teijon tehtaalta (22.2. 121 §); hyväksyttiin Oy. Volvo Auto ab:n esitys liikennelaitoksen neljän edustajan lähettämisestä yhtiön kustannuksella mm. Göteborgissa pidettävään pohjoismaiseen kongressiin (22.2. 101, 127 §, 10.10. 533 §); päätettiin kehottaa liikennelaitosta suorittamaan autolinjojensa auraaminen siinäkin tapauksessa, että kysymys oli yksityisen hoidettavasta katu- tai tieosuudesta (21.3. 198 §); päätettiin vahvistaa liikennepäällystön virkamerkin ja virkalakin sekä autonkuljettajan virkapuvun käytössä noudatettavat määräykset (4.4. 211 §, 2.5. 252 §); päätettiin, että liikennelaitoksen palveluksesta eläkkeelle siirtyvät henkilöt saavat pitää vuosivapaalippunsa ao. kalenterivuoden loppuun (18.4. 231 §); päätettiin vahvistaa kesäkuun 1 p:stä noudatettavat tilausajomaksut sekä eräitä muita ko. ajoja koskevia määräyksiä (2.5. 253 §); päätettiin, että laitoksen liikennevälineitä ja muuta lautakunnan hallinnossa olevaa kaupungin omaisuutta käytettäisiin mainostarkoituksiin ja että siitä ilmoitettaisiin sanomalehdissä tarjousten saamiseksi sekä hyväksyttiin eräitä tarjouksia (8.2. 71 §, 22.2. 99 §, 14.3. 150 §, 18.4. 230 §, 2.5. 265 §, 13.6. 332 §); oikeutettiin liikennelaitos suorittamaan Oy. Strömberg ab:lle 35 % ennakkona raitiovaunuhankintoihin liittyvien varamoottorien hinnasta (16.5.

275 \$); päätettiin linja-auton alustojen (16.5. 278 \$, 8.8. 398 \$, 3.9. 458 \$, 10.10. 531 \$) sekä linja-autonkorien (30.5. 302 \$, 2.9. 434 \$, 26.9. 501 \$, 21.11. 619 \$) tilauksista tai ostoista; oikeutettiin toimintajohtaja päättämään laitoksen osoittamasta vieraanvaraisuudesta eräillä edellytyksillä (16.5. 284 \$, 30.5. 293, 305 \$); päätettiin jakaa henkilökunnan järjestötoiminnan tukemiseksi avustuksina yhteensä 700 000 mk (30.5. 298 \$); päätettiin pidentää diplomi-insinööri G. Nyströmin toiminta-aikaa liikennelaitoksen Koskelan vaunuhallien rakennusvalvojana siihen saakka, kunnes ko. hallien rakennustyöt olisivat päättyneet (30.5. 301 \$); päätettiin luovuttaa XV Olympia Helsinki 1952 -nimisen yhdistyksen Olympiakylä-osaston käyttöön kisojen ajaksi erinäistä keittiökalustoa sekä periä korvauksena 5 % sen hankintahinnasta. (30.5. 303 \$); päätettiin oikeuttaa XV Olympia Helsinki 1952 -niminen yhdistys jakamaan virallisille kisojen osanottajille 200 mk:n korvauksesta ja eräin ehdoin vapaalippu liikennelaitoksen kulkuneuvoihin heinäkuun 10 p:n ja elokuun 4 p:n väliseksi ajaksi; vapaalipuista päätettiin yhdistystä veloittaa yhteensä 1 902 940 mk (13.6. 336 \$, 27.11. 617 \$, 5.12. 647 \$); päätettiin hankkia radiokone Töölön vaunuhallin liikennehenkilökunnan odotushuoneeseen (27.6. 356 \$); päätettiin periaatteessa Koskelan hallien polttoainemaseman polttoaineen ym. säilytys- ja jakelulaitteiden asentamisesta, polttoaineen hankinnasta ym. hallien rakentamiseen liittyvistä asioista (9.7. 373 \$, 8.8. 399 \$, 2.9. 422 \$); päätettiin perustaa turistilaiva Bathoryn matkustajien kuljetusta varten tilapäinen autolinja Fordin laiturin ja autolinjan 14 Eiran pääteaseman välille (9.7. 374 \$); Suomen Kansan Ryhtiliikkeelle myönnettiin oikeus julisteiden kiinnittämiseen liikennelaitoksen kulkuneuvoihin heinäkuun 10 p:n ja elokuun 4 p:n väliseksi ajaksi (9.7. 375 \$); hyväksyttiin liikennelaitoksen toimenpide, jonka mukaan olympiakisojen ajaksi oli vuokrattu Düsseldorfista uudenlainainen raitiovaunu 300 000 mk:n vuokrasta ym. ehtoilla (9.7. 381 \$); päätettiin antaa liikennelaitoksen tehtäväksi tutkia mahdollisuuksia raitio liikenteen siirtämiseksi Aleksanterinkadulta toisille kaduille ym. (8.8. 396 \$); päätettiin Koskelan vaunuhallialueen keskusrakennuksessa sijaitsevien, virka-asunnoiksi määrättyjen asuinhuoneistojen jaosta sekä yöpymishuoneiden käytöstä toistaiseksi toimistotarkoitukseen (8.8. 400 \$); päätettiin myöntää Helsingin Raitiotien Urheiluseuralle Kööpenhaminaan lähetettävän joukkueen matkakustannuksiin 80 000 mk sekä oikeutettiin seura saamaan laitoksen huoltokonttorista 50 000 mk:n suuruinen laina (8.8. 403 \$); päätettiin vahvistaa liikennelaitoksen uusien autolinjojen vyöhykerajat (2.9. 424 \$); päätettiin määrätä "Helsingin Kulkuneuvot" -nimisen julkaisun myyntihinnaksi 50 mk/kpl sekä painattaa sitä aluksi 4 000 kpl ja myöhemmin tarvittaessa lisää (2.9. 428 \$); päätettiin hankkia radanpuhdistusvaunu Länsi-Saksasta (3.9. 460 \$); päätettiin, että laitoksen matkailija-autoa saadaan tarvittaessa käyttää linjaliikenteessä (3.9. 461 \$); oikeutettiin laitos suorituttamaan tarvittaessa vaunujen korjauksia muissakin kuin kaupungin korjaamoissa, kunnes laitoksen omien korjaamoiden suorituskyky olisi lisääntynyt (26.9. 500 \$); päätettiin ostaa Caterpillar-merkinen tiehöylä Autola oy:ltä hintaan 4 149 822 mk, johon lisättiin kuljetuskustannukset ja liikevaihtovero (3.10. 513 \$); päätettiin esittää Suomen Autoklubille, että liikennelaitoksen autonkuljettajille myönnettäisiin 4 kultaista ja 46 hopeista ansiomerkkiä (24.10. 558 \$); päätettiin valistumenoihin varatusta määrärahasta käyttää enintään 300 000 mk liikennekartan valmistustöiden aloittamiseen kertomusvuonna sekä matkustavan yleisön liikennevalistukseen enintään 500 000 mk (7.11. 595 \$); päätettiin ostaa laitokselle Kölnistä jousien erikoiskarkaisuuksi (7.11. 601 \$); päätettiin jakaa liikennelaitoksen ansiomerkkejä seuraavasti: 40-vuotisesta palveluksesta yhdelle henkilölle, 30-vuotisesta palveluksesta 21 henkilölle sekä 20-vuotisesta palveluksesta 9 henkilölle sekä käyttää kustannuksiin tarkoitusta varten talousarvioon varattuja määrärahoja (27.11. 618 \$); päätettiin eräistä toimenpiteistä, jotka koskivat liikennelaitoksen talouden tasapainoon saattamista (5.12. 634 \$, 19.12. 689 \$); raitioteiden varoitusmerkin uusi malli päätettiin vahvistaa (5.12. 637 \$); päätettiin v:ksi 1953 tilattavista sanoma- ja

aikakauslehdistä (5.12. 648 \$, 19.12. 689 \$); päätettiin poistaa käytöstä ja myydä huutokaupalla vanhaa liikkuvaa kalustoa seuraavasti: 39 Büssing-Nag -merkkistä linja-autoa, 1 Scania-Vabis -merkinen linja-auto, 13 Asean valmistamaa raitiomoottorivaunua ja 69 raitiooperävaunua varaosineen (12.12. 667 \$); päätettiin oikeuttaa samat virastot, laitokset ym. kuin kertomusvuonnakin ostamaan liikennelaitoksen vuosiliput v:ksi 1953, kaupungin virastojen ja laitosten ostamien vuosilippujen hinnaksi määrättiin koko vuodelta 15 000 mk/kpl (12.12. 670 \$); päätettiin ostaa liikennelaitokselle 7 johdinautoa Valmet oy:ltä (12.12. 674 \$); päätettiin pysyä aikaisemmassa periaatepäätöksessä, että laitoksen toimintaa olisi jatkettava kunnallisena laitoksena lähinnä muiden kaupungin laitosten tapaan, kuitenkin siinä määrin itsenäisesti kuin se olisi mahdollista; lisäksi annettiin laitoksen tehtäväksi tutkituttaa sen toiminnan järjestely- ym. kysymyksiä (22.12. 711 \$); kehoitettiin liikennelaitosta pyytämään tarjouksia n. 30 raitiomoottorivaunun hankinnasta syyskuuksi 1954 sekä oikeutettiin laitos tekemään sopimus em. hankinnoista Oy. Nordek ab. -nimisen yhtiön kanssa eräillä edellytyksillä (22.12. 713 \$, 29.12. 721 \$); päätettiin eräistä toimenpiteistä itäänpäin suuntautuvan liikenteen järjestelyksi sen jälkeen kun Kulosaaren siltaa koskevat liikennerajoitukset tulisivat voimaan (22.12. 714 \$, 29.12. 724 \$).

Lautakunnan tekemistä päätöksistä mainittakoon lisäksi seuraavia asioita koskevat: raitiotie-, omnibus- ja johdinauto- sekä laivaliikenne niihin liittyvine kysymyksineen; omnibusautojen ja raitiovaunujen tilapäiskäyttö; liikenteessä ja konepajoissa sattuneiden sekä henkilökunnan aiheuttamien vahinkojen korvaaminen; vuosilippujen osto-oikeus, vapaa- ja alennuslippujen myöntäminen; uusien pysäkkien tai korokkeiden käyttöön ottaminen, vanhojen poistaminen tai siirtäminen sekä henkilökunnalle kurinpidollisista syistä määrättävät rangaistukset.

Lisäksi esitettiin kaupunginhallituksen ratkaistavaksi eräitä ikälisään oikeuttavan palvelusajan laskemista koskevia asioita sekä kaupunginhallituksen ja palkkalautakunnan ratkaistaviksi lukuisia anomuksia sairaus- tai virkaloman myöntämisestä sekä palkkaeduista niiden aikana.

Esitykset. Kaupunginhallitukselle tehtiin esityksiä, jotka koskivat mm. seuraavia asioita: eräiden pienten kassavajausten ym. saatavien poistamista liikennelaitoksen tileistä (11.1. 16 \$, 30.5. 304 \$, 21.11. 616 \$); eräiden asioiden poistamista diaarista (11.1. 18 \$); liikennekorokkeiden poistamista tai kaventamista (25.1. 32, 33 \$); linja-autopysäkkien järjestelyä (25.1. 34 \$, 8.8. 409 \$, 7.11. 598 \$); Liisan- ja Unioninkatujen risteyksen järjestelysuunnitelman toteuttamista ainakin osittain ennen olympiakisoja (25.1. 35 \$); eräiden määrärahojen ylittämisoikeuden myöntämisestä (25.1. 42 \$, 8.2. 63 \$, 14.3. 171 \$); laitoksen järjestys- ja ohjesääntöjen eräiden kohtien muuttamista (8.2. 66 \$); vahingonkorvausten suorittamista (8.2. 78 \$, 24.10. 553 \$); alennuslippujen myöntämisestä (22.2. 98 \$, 29.12. 727 \$); oikeuden myöntämisestä laitokselle omien erikoisvaatimustensa mukaisten lääkärintarkastuslomakkeiden käyttöön ym. (22.2. 109 \$); dieselautojen tilaamista laitokselle (14.3. 169 \$); raitiotieliikenteen ja linja-autoliikenteen liikennesuunnitelmien vahvistamista tuleviksi voimaan 15.9., em. suunnitelmien muuttamista sekä erilaisia liikennelinjojen muutoksia ja järjestelyitä, liikennelupa-asioita ym. (14.3. 170 \$, 2.5. 254 \$, 13.6. 343 \$, 3.9. 461 \$); uusien virkojen perustamista laitokseen (14.3. 171 \$, 21.3. 195 \$, 9.7. 370 \$); Vallilan ratapihan laajentamiskysymystä (22.3. 183 \$, 12.12. 683 \$); jäsenmaksun suoritusta Kansainväliselle Liikenneunionille (21.3. 190 \$); Herttoniementien ja Laajasalontien risteyksen järjestämistä (2.5. 257 \$); liikenteen järjestelyä olympiakisojen aikana (2.5. 260 \$); ehdotusta laitoksen lisätalousarvioksi kertomusvuonna (16.5. 272 \$); liikennehenkilökunnan palkkausta kertomusvuoden heinäkuun 16 p:n ja elokuun 3 p:n välillä (30.5. 295 \$); asiamiehen apulaisen viran palkkaluokan korottamista (30.5. 300 \$); komitean asettamista laatimaan liikennelaitoksen organisaatioehdotusta ja siihen liittyvää laitoksen suunnittelutyön ja rationalisoinnin järjestämisehdotusta (9.7. 369 \$); eräiden raidetöiden järjestelyä ja niihin varattujen määrärahojen käyttöä (8.8. 402 \$); Kaivo-

kadun länsipään liikenteen järjestelyä (8.8. 408 \$); laitoksen omaisuuden arvon tarkistamiskysymystä (2.9. 429 \$, 7.11. 592, 593 \$); varoitusmerkkilaitteen saamista satamaradan ylikäytävälle Lautatarhankadulla (2.9. 448 \$); laitoksen talousarvioehdotusta ja uudishankintamäärärahoja v:ksi 1953 (3.9. 465 \$, 19.9. 479 \$); laitoksen tarkistettua ehdotusta v:n 1954-1955 rakennusohjelmaksi ym. (26.9. 498 \$); joulukuun ja uuden vuoden liikenteen järjestämistä (5.12. 649 \$); eräiden määrärahojen käyttämislupaa linja-autopysäkkien korokkeiden rakentamiseen (12.12. 684 \$) sekä itään päin suuntautuvan linja-autoliikenteen järjestelyä (29.12. 724 \$).

Lisäksi tehtiin palkkalautakunnalle esityksiä, jotka koskivat palkan maksamista viranhaltijoille ja työntekijöille kursseille osallistumisen aikana sekä urheilukilpailuihin ym. osallistumista varten myönnettyä lomaa aikana, virka-asuntojen vuokrien määräämistä sekä viranhaltijan oikeuttamista asumaan kaupungin ulkopuolella ym.

Liikennelaitos

H a l l i n t o, o r g a n i s a t i o y m.

Henkilökunta. Laitoksen henkilökuntaan kuului v:n 1951 päättyessä 3 286 ja v:n 1952 päättyessä 3 484 henkilöä seuraavasti ryhmitettyinä:

	1951	1952
Pääkonttori, lippukassat, vahtimestarit ja konttorisiivoojat ...	69	69
Raitioliikenne	1 472	1 466
Omnibusliikenne	665	812
Rataosasto	214	244
Vaunuhallit ja korjauspajat	830	858
Vaatehtimo	30	30
Sairaanhoito	5	5
Laivaliikenne	1	—
	<u>3 286</u>	<u>3 484</u>

Eläkkeensaajia oli v:n 1951 päättyessä 464 ja v:n 1952 päättyessä 490. Vakinaisen henkilökunnan ollessa kesälomalla toukokuun 15 p:n ja syyskuun 15 p:n välisenä aikana työskenteli laitoksen eri osastoilla ylimääräistä henkilökuntaa. Laivamiehistöön kuului purjehduskautena toukokuun 1 p:stä lokakuun 15 p:ään moottorilautalla Korkeasaari-Högholmen 8 miestä ja kesäkuun 15 p:stä elokuun 3 p:ään höyrylaivalla J.L. Runeberg 7 miestä.

Lääkärien toiminta. Laitoksen poliklinikalla oli lääkärien vastaanottojen lukumäärä 21 557, sen oltua v. 1951 21 645. Kotikäyntejä oli 1 070. Tarkastajille ja rahastajille pidettyjen ensiapua ja terveydenhoitoa koskevien luentojen luku oli 14.

Huhtikuussa v. 1951 aloitettua henkilökunnan keuhkojen röntgentarkastusta jatkettiin ja saatiin tarkastukset kertomusvuoden aikana loppuun suoritetuiksi.

Eniten sairausilmoituksia oli tammikuussa, 2 267 ja vähiten elokuussa, 1 414.

Henkilökunnan huoltokonttori. Kertomusvuoden päättyessä oli huoltokonttorin jäsenmäärä 2 700. Tilillepanojen yhteismäärä oli 175 257 486 mk ja ottojen 165 623 968 mk. Talletettuja varoja oli joulukuun 31 p:nä 1952 45 765 031 mk. Kertomusvuoden aikana myönnettiin 2 596 lainaa. Niiden yhteissumma nousi 12 454 850 mk:aan. Vientejä kirjattiin n. 140 000.

Löytötavaratoimisto. Talteenotettujen esineiden luku oli 10 579. Niistä 2 887 voitiin toimittaa takaisin asianomaiselle omistajalle.

Tilastollinen yleiskatsaus. Alla olevassa taulukossa annetaan tieto- ja v:n 1952 raitio-, johdinauto- ja omnibusliikenteestä v:n 1951 vastaa- viin lukuihin verrattuna:

	Laskettu vaunukilo- metrimäärä ¹⁾	Matkustajia	Tuloja, mk		Menoja, mk	
			Kaikkiaan	Liikenteestä	Kaikkiaan	Liikenteestä ²⁾
V. 1951	21 003 706	126 205 856	1 653 421 455	1 629 318 981	1 994 434 563	1 622 980 394
V. 1952	22 164 291	131 881 305	2 127 098 431	2 094 276 709	2 357 787 661	1 848 448 614
Erotus	+ 1 160 585	+ 5 675 449	+ 473 676 976	+ 464 957 728	+ 363 353 098	+ 225 468 220
%	+ 5.5	+ 4.5	+ 28.6	+ 28.5	+ 18.2	+ 13.9

Laivaliikenteestä oli tuloja 10 014 101 mk. v:n 1951 vastaava määrä oli 9 547 372 mk, joten lisäys oli 466 729 mk eli 4.9 %. Saman liikenteen menot nousivat samana aikana 4 188 024 mk:sta 5 878 593 mk:aan, li- säyksen ollessa siis 1 690 569 mk eli 40.4 %.

R a i t i o t i e t

Liikenne. Kantaliikenne eri linjoilla jatkui syyskuun 22 p:ään saakka joulukuun 1 p:stä 1951 voimaan tulleen aikataulun mukaisena muutoin, paitsi että linjalle 7 lisättiin kaksi päiväjunaa, jotka toimivat yövau- nuina linjoilla 6 ja K. Tämän johdosta uusittiin linjan kaikki arkipäi- vien aikataulut. Vakinaisten vuorojunien lukumäärä oli tämän jälkeen 98.

Vaunuhankintojen viivästymisen takia oli maaliskuun 3 p:stä alkaen tehtävä huomattavia muutoksia tungosaikaliikenteeseen ja sen johdosta uusittava kaikkien tungosaikavaunujen aikataulut sekä osittain muutetta- va linjojen reittejä. Uusilla tungosaikavaunuilta poistettiin ajovuoro- ja, jotta kalusto kuluisi vähemmän.

Olympian kisojen aikana oli liikenteen pohjana voimassa ollut kesäai- kataulu, joka sisälsi 98 koko päivän junaa sekä 14 tungosaikajunaa, eli yhteensä 112 junaa; 79 oli ilta- ja 21 yöjunaa.

Iltaliikennettä jatkettiin kaikilla linjoilla kaksi tuntia, noin klo 1 saakka ja yöliikennettä siirrettiin vastaavasti kaksi tuntia myöhemmäk- si, jatkuen se klo 3.00 saakka. Yöliikenteeseen lisättiin vuoroja niin, että niiden tiheys tuli olemaan 7.5 min., paitsi linjalla H 10 min. Myös linjoille 7 ja 12, joilla tavallisesti ei ole yöliikennettä, järjestet- tiin yöliikenne 7.5 min. väliajoin. Yöliikenne käsitti kaikkiaan 57 ju- naa, jota määrää toisella kisaviikolla supistettiin 29:ään.

Kilpailutilaisuuksiin ja tärkeimmille majoitusalueille pyrkivää ylei- sösä varten lisättiin tungosajan liikennettä järjestämällä tilapäislinjo- ja ja lisäämällä vaunuvuorojen lukumäärää.

Yhteenvedona voidaan todeta, että kisa-ajan liikenne sujui oletettua paremmin ilman mainittavia häiriöitä, vastasi tyydyttävästi tarvetta ja sen taloudellinenkin tulos oli tyydyttävä. Samoin voidaan todeta, että laitoksen henkilökunta selviytyi rasittavasta kokeestaan kaikella kun- nialla.

Syyskuun 22 p:stä alkaen otettiin talviaikataulut jälleen käytäntöön. Vaunupulan takia poistettiin 13 tungosajan junaa liikenteestä ja kaikkien tungosajan vaunujen aikataulut uusittiin. Raitiolinja 10 lopetettiin ja korvattiin autolinjalla 19.

Raitiolinjat, niiden vaunumäärät ja vaunujen keskimääräiset ajotihey- det eri linjoilla vuoden kuluessa ilmenevät taulukosta n:o I.

Kertomusvuoden aikana ylläpidettiin sunnuntai- ja pyhäamuisin samaa harvaa liikennettä kuin aikaisempina vuosina.

Raitiolinjojen kuormitusta tarkkailtiin koko vuoden.

- 1) Laskettuun vaunukilometrimäärään sisältyvät moottori-vaunukilometrimäärä ja puo- let perävaunujen kulkemasta kilometrimatkasta.
- 2) Ilman yhteiskustannuksia, korkoja ja kuoletuksia.

Valitettavasti vaunutilanne ei sallinut ryhtyä tarkkailun tarpeelliseksi osoittamaan vaunujen lisäämiseen. Luotettavien perusteiden saamiseksi vakinaisten vuorojen liikenteen järjestämiselle toimitettiin joulukuun 13 p:n ja 21 p:n välisenä aikana matkustajalaskenta vaunun lähtiesä määrättyltä pysäkiltä kaikissa vaunuissa, jotka ajoivat arkisin klo 9.00 - 15.30 ja klo 18.00:sta liikenneajan loppuun (lauantaisin klo 9.00 - 12.00 ja klo 16.00:sta liikenteen loppumiseen) ja sunnuntaisin koko liikenneajan. Laskennan tulosta ei kertomusvuoden aikana kuitenkaan vielä selvitetty.

Jotta liikenteen valvonta ja ohjaaminen nimenomaan Olympian kisojen aikana saataisiin mahdollisimman varmaksi, otettiin kesäkuun 20 p:stä käytäntöön uusi keskitetty valvonta- ja ohjausmenetelmä. Ylioppilastalolla toimineet liikennetarkastajat siirrettiin muihin tehtäviin ja pääkonttoriin perustettiin ns. liikenteenohjauskeskus, jossa koko liikenneajan toimi liikenteenohjaaja apulaisenaan kirjuri. Hänen käytettävää oli radiopuhelin ja tavallinen puhelin sekä liikkuvina valvonta- ja häiriöidenpoistamiselinä kaksi radiopuhelimella varustettua partioautoa sekä torni- ja hinausautot. Kaikista liikennehäiriöistä, joita eivät kuljettajat itse voi heti poistaa, ilmoitetaan viipymättä liikenteenohjaajalle, jonka on käytettävissä olevin keinoin poistettava häiriö mahdollisimman pian ja ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin väliaikaisen liikenteen ohjaamiseksi tilanteen vaatimalla tavalla. Tämä liikenteenohjaamisjärjestelmä osoittautui sekä kisojen aikana että niiden jälkeenkin tarkoituksenmukaiseksi tehostaen liikenteen valvontaa ja tehden tapahtuneiden häiriöiden torjunnan nopeammaksi ja tehokkaammaksi. Partioautojen miehistö suoritti lisäksi paljon pieniä korjaustöitä vaunuissa ym.

Liikennehenkilökunnan peruskoulutus tapahtui kertomusvuoden aikana entisten määräysten mukaisesti. Ensi kerran pidettiin kevättalvella myös n. 3 kk kestävä peruskurssi tarkastajiksi pyrkiville. Oppilaita oli kursilla 12, joista 10 hyväksyttiin. Nämä nimitettiin myöhemmin lipputarkastajiksi. Kuljettajien ja rahastajien jatkokoulutusta jatkettiin helmikuun 7 p:nä 1951 julkaistun jatkokoulutusohjelman mukaisesti. Henkilökunnan kielikursseja pidettiin aikaisemman ohjelman mukaisesti.

Liikennehenkilökunnan virantoimitusta koskevia määräyksiä täydennettiin jatkuvasti. V. 1951 toimitetun määräysvalikoiman, joka sisältää vielä noudatettavat päiväkäsky- ym. määräykset vv. 1934-1951, jakaminen liikennehenkilökunnalle aloitettiin maaliskuun 17 p:nä. Kertomusvuoden aikana annettiin lisäksi joukko uusia päiväkäskymääräyksiä mm. seuraavista asioista: radiopalvelusta, luettelo virantekovuoroista, uuden tariffin soveltamisesta ym.

Alla olevassa taulukossa esitetään muutamia raitioliikennettä koskevia tilastollisia tietoja vv:lta 1951 ja 1952:

	Laskettu vaunukilometrimäärä	Matkustajia		Liikennetuloja, mk		Liikennemenoja, mk 1)		
		Kaikkiaan	Vkm kohden	Kaikkiaan	Vkm kohden	Kaikkiaan	Vkm kohden	Matkustajaa kohden
V. 1951...	13 045 087	86 262 081	6.61	1 030 581 079	79:-	1 047 383 608	80:29	12:14
V. 1952...	12 726 011	84 680 116	6.65	1 279 338 978	100:53	1 147 370 121	90:16	13:55
Erotus ...	- 319 076	-1 581 965	+ 0.04	+ 248 757 899	+21:53	+ 99 946 513	+9:87	+1:41
%	- 2.4	- 1.8	+ 0.6	+ 24.1	+27.3	+ 9.5	+12.3	+11.6

Liikkuva kalusto. Kertomusvuoden aikana toimitettiin ilmajohto-osastolle Oy. Helsingin Autokoritehdas ab:n Volvo BV-1303 alustalle rakentama tornivaunu kuljettajanhytteineen ja englantilaista valmistetta olevine hydraulisine nostolaitteineen.

Lisäksi toimitettiin 2 kpl Fordson henkilöpakettiautoja radiokeskukseen ja Comer-merkkinen pakettiauto linja-autokonepajalle.

Vanhaja moottorivaunuja poistettiin 13 kpl ja samoin perävaunuja 69 kpl. 3 kpl perävaunuja myytiin kirjanpitoarvostaan kaupungin eri laitoksille. Lisäksi romutettiin 4 yksisiipistä autokärkiauraa.

1) Ilman yhteiskustannuksia, korkoja ja kuoletuksia.

Kertomusvuoden aikana suoritettiin raitiovaunujen täydellinen tarkastus laajempina kuin aikaisemmin. Raitiovaunuston kuluneisuuden vuoksi oli korjattavien vaunujen lukumäärä kuitenkin huomattavasti suurempi kuin aikaisempina vuosina.

Kertomusvuoden päättyessä kuului vaunustoon 219 moottorivaunua, 243 perävaunua, 1 kiskonhiontamoottorivaunu, 1 hitsausmoottorivaunu, 3 työmoottorivaunua, 1 kiskonpuhdistusperävaunu, 2 ratajähkösylä, 1 rataerikoisjähkösylä, 27 raitiovaunujen lumiauraa, 6 lumenkuljetusperävaunua, 2 Caterpillar-tiehöylä, 1 Teräskarhu-tiehöylä, 13 asennus- ja kuorma-autoa, 2 asennuslinja-autoa, 1 kalustolinja-auto, 4 henkilöpakettiautoa, 2 pakettiautoa, 4 traktoria, 3 puolitraktoria, 2 kuljetettavaa Colesnosturia, 2 kuorma-auton perävaunua, 1 traktoriperävaunu, 1 autoperävaunu raitiovaunujen kuljetusta varten, 1 kuljetettava höyrykattila, 8 miehistövaunua, 4 henkilöautoa sekä 1 kaksisiipinen ja 2 yksisiipistä auto-kärkiauraa.

Raiteet. Olympian kisoja silmällä pitäen uusittiin Töölön raitiovaunuhallin ratapiharaitteisto ja rakennettiin mm. vaununvaihtoraiteita. Lisäksi rakennettiin kaksoisraiteet Kammion- ja Ruusulankadulle, ja sieltä yhteydet uusine vaihteineen ja raideristeyksineen Runebergkadulle sekä yhteys etelään Mannerheimintielle. Ruusulankadulle rakennettiin urakiskorata sepelialustalle ratapölkkyineen. Yllämainitun radan yhteenlaskettu pituus oli 1 130 m yksinkertaista rataa. Asemakaavamuutoksen johdosta rakennettiin Hämeentielle Paavalinkirkon kohdalle 528.2 m yksinkertaista rataa. Etelä Rantatien levennyksen ja kiskojen uusimisen yhteydessä ratat, 1 200 m yksinkertaista rataa, siirrettiin kadun keskelle.

Mannerheimintien-Kaivokadun kulmassa ja Unioninkadun-Aleksanterinkadun kulmassa sekä Unioninkadun-Kaisaniemenkadun risteyksessä olevat raiteet järjestettiin uudelleen. Kustaa Vaasantielle, Hämeentielle Koskelan halleille, rakennettiin halleille menevä rataakiskorata 42.1 kg:n kiskoista sepelialustalle, yhteensä 1 367 m yksinkertaista rataa. Koskelan hallin ratapihalle rakennettiin yksinkertaista suoraa rataa 1 233.5 m ja kaarta 300 m, halleihin suoraa rataa 1 600 m ja kaarta 300 m sekä huoltohallin ratapihalle suoraa rataa 1 250 m ja kaarta 355 m. Kaikkiaan rakennettiin uutta raidetta 9 100.7 ratametriä. Ratsastushallissa purettiin sisällä oleva raiteisto vaihteineen sekä osa ratapihasta yhteensä 938 ratametriä ja Hämeentielle Paavalinkirkon kohdalla 500 ratametriä eli kaikkiaan 1 438 ratametriä.

Kuluneita urakiskoja vaihdettiin eri paikoissa rataverkostoa yhteensä 11 869.4 m. Yksinkertaista raidetta nostettiin ja tuettiin uudelleen 1 600 m:n matkalla, ratapölkkyjä käytettiin yhteensä 6 155 kpl. Kivimurskaamossa valmistettiin 239 m³ kivimurskaa.

Kiskojen vaihdon ja radan korjausnoston yhteydessä levitettiin raideetäisyys nykyisestä 2.5 m:stä 3 m:iin yhteensä 2.7 km:n matkalla 2-raiteista rataa sekä uutta raidetta rakennettaessa 835 m:n matkalla 2-raiteista rataa eli vv. 1950-51 aloitetut levennykset huomioon ottaen yhteensä 13.9 km:n matkalla 2-raiteista rataa.

Vuoden päättyessä oli raiteiden yhteenlaskettu pituus 89 580 m yksinkertaista raidetta, josta määrästä 8 352 m oli rataakiskoa (43.5 kg/m ja 42.1 kg/m), sekä ratapiha- ja halliraitteiden yhteenlaskettu pituus 14 149 m yksinkertaista raidetta, josta määrästä 5 038 m oli Koskelan halleilla.

Kertomusvuoden aikana asennettiin 76 kpl uusia vaihteita ja poistettiin 30 kpl loppuunkuluneita. Kertomusvuoden päättyessä oli radoilla 170 kpl vaihteita, joista sähkövirralla käännettäviä 31. Rata- ja hallipihoissa oli 131 kpl vaihteita. Vaihteitten kokonaismäärä oli siis 301.

Uusia raideristeyksiä asennettiin 17 eri paikkaan, 1 poistettiin Unioninkadulta Kaisaniemen kohdalla, 3 Unioninkadun ja Aleksanterinkadun risteyksestä ja 3 Mannerheimintien ja Kaivokadun risteyksestä. Raideristeyksien kokonaisluku vuoden päättyessä oli 65 kpl radoilla ja Töölön hallipihoilla 1 kpl.

Nupukivipäällysteisiä katuosuuksia korjattiin 13 408 m² ja bitumipäällysteisiä 11 823 m².

Ilmajohtoa varten pystytettiin 215 pylvästä, 65 pylvästä poistettiin ja yksi vikaantunut vaihdettiin uuteen. 23 uutta raitiotiekoroketta rakennettiin tai uusittiin, kahdeksan linja-autokoroketta ja kolme tarpeentonta puukoroketta poistettiin.

Rataosaston konepajalla valmistettiin kertomusvuoden aikana raiderteiksi, risteyskappaleita, vaihteita ym. ja 4 kpl kolmipyöräisiä raitiovaunulumiauroja muutettiin nelipyöräisiksi.

Ilmajohto. Kaksoisraidetta varten asennettiin Kustaa Vaasantielle, Hämeentieltä Koskelan halleille, 1 550 m ilmajohtoa, ja Koskelan hallialueelle ja B-halliin 4 350 m, uutta raiteistoa varten Töölön III hallista Kammionkadun ja Ruusulankadun kautta Runeberginkadulle sekä kaarteseen Runeberginkatua etelään Mannerheimintielle vaununvaihtoraiteineen 1 150 m ilmajohtoa; uutta raiteistoa varten Sturenkadun ja Hämeen tulin välille 540 m, Sturenkadun ja Mäkeläntien kulmaukseen 250 m ja raiteistoa varten Etelärantatielle 1 400 m ilmajohtoa. Kertomusvuoden aikana poistettiin tarpeetonta johtoa 3 500 m:n pituudelta. Tulunutta ilmajohtoa vaihdettiin uuteen 570 m ja johtojen muutoksiin eri paikoilla käytettiin 300 m uutta johtoa. Ilmajohdon pituus lisääntyi v:n 1952 aikana 5 740 m ja oli kertomusvuoden päättyessä 104 250 m.

Raide-etäisyyden suurenemisen vuoksi 3 m:iin siirrettiin vastaavasti ilmajohtoa kaikkiaan 2.7 km:n pituudelta kaksiraiteista rataa.

Katuristeyksien sähkömerkinantovalojen lukumäärä oli edelleen 29. Kairivokadun ja Mannerheimintien risteykseen rakennetun yleisen katuristeyksimerkkivalon johdosta asennettiin laitoksen ilmajohtoon virikekoskettimet. Kondensaattorien lukumäärä oli edelleen 75.

Vuosi oli erittäin työntäyteinen ilmajohto-osastolle, ennen kaikkea Koskelan halleihin ja ratapihalle rakennetun ilmajohtoverkoston vuoksi, mikä mm. käsitti kosketinlaitteiden asentamisen sähkö-mekaanisia työntö-ovia varten. Johtojen kunnossapito käsitti pääasiassa verkoston tarkistamisen, jolloin ainoastaan pienehköjä osia kulunutta johtoa uusittiin. Kulosaaren uuden sillan rakennustöiden johdosta poistettiin ilmajohto Kulosaaren ja mantereiden väliltä.

Johtovikoja sattui kertomusvuoden aikana 20 kertaa, joista 16 aiheutti liikennehäiriöitä liikenteen ollessa keskeytyksissä 5 minuutista 1 tuntiin kerrallaan. Tämän lisäksi sattui virranjaon keskeytyksiä 19 kertaa koko verkostossa ja 14 kertaa osissa verkostoa.

L i n j a - a u t o t

Liikenne. Liikenne eri linja-autolinjoilla jatkui tammikuun 1 p:stä maaliskuun 16 p:ään v:n 1951 lopussa käytännössä olleiden aikataulujen mukaisena.

Esikaupunkiasutuksen kasvamisen takia oli maaliskuun 17 p:nä linjoille 32, 52 ja 54 lisättävä yksi tungosaikavaunu kullekin ja sitä varten poistettava linjalta 18 kolme tungosaikavaunua.

Kesälinjaa 31 Sörnäisten apteekki - Kivinkka liikennöitiin 11 p:stä toukokuuta 15 p:ään lokakuuta.

Kesäaikataulut otettiin käyttöön 16 p:nä kesäkuuta. Linja 25P, Erottaja - Pitäjämäki, lopetettiin tällöin. Kesäaikataulut olivat, Olympian kisojen aikaa lukuunottamatta, käytännössä 21 p:ään syyskuuta.

Olympian kisojen johdosta lisättiin heinäkuun 16 p:n ja elokuun 3 p:n väliseksi ajaksi vaunuja useille linjoille ja tungosaika- ja yöliikennettä pidennettiin, mutta öisen liikennetarpeen osoittautuessa arvioitua vähäisemmäksi, pidennettyä aikaa jonkin verran lyhennettiin. Lisäksi liikennöitiin sanottuna aikana laivoissa asuneiden kuljetusta varten tilapäislinjoja 5E, Erottaja - Katajanokka, ja 14 H, Eira - Hernesaari. Kisa-paikoille johtaville linjoille lisättiin vaunuja tarpeen mukaan.

Kun 39 linja-autoa oli liikenteeseen kelpaamattomana poistettava ja uusia ei ollut saatu tarpeeksi, oli talven 1952-53 liikennesuunitelmassa tyydyttävä vain esikaupunkilinjoiden kipeimmän lisätarpeen osittaiseen tyydyttämiseen. Syyskuun 22 p:nä toimeenpantiin linja-autoliikenteessä seuraavat muutokset:

Linja 25, Erottaja - Kaarela, lopetettiin; liikenne aloitettiin linjoilla 26, Erottaja - Konaala; 26K, Erottaja - Kaarela, (vain tungosaikoina); 27, Erottaja - Kaarela (uutta Nurmijärven tietä) ja 19, Nordenskiöldinkatu - Pasila. Linjan 20 ja 24 Erottajalla olleet pääteasemat siirrettiin Rautatienraiteille; linjan 50 Kumpulassa ollut päätekohta siirrettiin Vanhankaupungin sillan luo, sen reittiä muutettiin huomattavasti ja ko.

linjen kaksi tungosaikavaunua muutettiin kokopäivävaunuiksi. Myöskin muille esikaupunkilinjajoille lisättiin vaunuja.

Kertomusvuoden alussa oli arkipäivisin liikenteessä olleiden vaunujen lukumäärä 111, kesäkuun 16 p:stä alkaen 105, heinäkuun 16 p:stä alkaen 125, elokuun 4 p:stä alkaen 105, syyskuun 10 p:stä alkaen 112, syyskuun 22 p:stä alkaen 123 ja lokakuun 22 p:stä alkaen 127.

Myöskin autolinjojen kuormitusta tarkkailtiin koko vuoden.

Autolinjat, niiden vaunumäärät ja vuorojen keskimääräiset ajotiheydet vuoden eri aikoina selviävät taulukosta n:o II.

Taulukoissa ilmenevien päivittäisten vaihtelujen lisäksi siirrettiin useita vaunuja tungosaikana kaupunkilinjajoilta esikaupunkilinjajoille työntekijöiden kuljettamista varten.

Alla olevassa taulukossa esitetään muutamia autoliikennettä koskevia tietoja v:ltä 1951 ja 1952:

	Vaunukilometriäärä	Matkustajia		Liikennetuloja, mk		Liikennemenoja, mk ¹⁾		
		Kaikkiaan	Vkm kohden	Kaikkiaan	Vkm kohden	Kaikkiaan	Vkm kohden	Matkustajaa kohden
V. 1951...	7 339 562	34 435 206	4.69	534 081 726	72:77	536 369 358	73:08	15:58
V. 1952...	8 566 803	38 351 428	4.48	684 450 032	79:90	632 817 270	73:87	16:50
Erotus ...	+ 1 227 241	+ 3 916 222	-0.21	+150 368 306	+ 7:13	+ 96 447 912	+ -:79	+ -:92
%	+ 16.7	+ 11.4	-4.5	+ 28.2	+ 9.8	+ 18.0	+ 1.1	+ 5.9

Johdinautoliikenteen vastaavat luvut v:ltä 1951 ja 1952 ovat seuraavat:

	Vaunukilometriäärä	Matkustajia		Liikennetuloja, mk		Liikennemenoja, mk ¹⁾		
		Kaikkiaan	Vkm kohden	Kaikkiaan	Vkm kohden	Kaikkiaan	Vkm kohden	Matkustajaa kohden
V. 1951...	619 057	5 508 569	8.90	64 656 176	104:44	39 227 428	63:37	7:12
V. 1952...	871 477	8 84 781	10.15	130 487 699	149:73	63 301 223	78:37	7:72
Erotus ...	+ 252 420	+ 3 341 192	+ 1.25	+ 65 831 523	+45:29	+ 29 073 795	+ 15:-	+ -:60
%	+ 40.8	+ 60.7	+ 14.0	+ 101.8	+43:4	+ 74.1	+ 23.7	+ 8.4

Linja-autovaunusto. Kertomusvuoden aikana toimitettiin liikennelaitokselle 4 kpl Volvo-B 532 merkkisiä linja-autoja, 10 kpl Volvo-B 617, 7 kpl Scania-Vabis-BF 61 ja 3 kpl Scania-Vabis B 62, joihin kaikkiin korit valmistaja Ajokki; 12 kpl Scania-Vabis B 62 ja 6 kpl Scania-Vabis B 63, joihin korit valmistaja Oy. Helsingin Autokoritehdas ab., sekä 12 kpl Scania-Vabis B 62 linja-autoa, joiden korit valmistaja Valmet oy. eli yhteensä 54 uutta linja-autoa.

Vuoden kuluessa tilattiin lisäksi seuraavat diesel-linja-autojalustat: 30 kpl Scania-Vabis B 62, 32 kpl Volvo B 617, 3 kpl Volvo B 532, 1 kpl Volvo B 537 sekä 4 kpl Volvo B 538 eli yhteensä 70 alustaa. Korit yllämainittuja alustoja varten tilattiin seuraavasti: Oy. Helsingin Autokoritehdas ab:ltä 15 kpl Volvo B 617, 1 kpl Volvo B 537 ja 4 kpl B 538; Ajokki oy:ltä 7 kpl Volvo B 617 ja 3 kpl Volvo B 532 sekä Valmet oy:ltä 10 kpl Volvo B 617. Tilatuista alustoista toimitettiin kertomusvuoden aikana 40 kpl Volvo-merkkisiä. Sen sijaan 30:lle tilatulle Scania-Vabis alustalle ei vielä saatu tuontilisenssiä.

Kaikki uudet linja-autot tarkastettiin rakennustyön aikana ja katsastettiin.

Liikennekelvottomina poistettiin vaunustosta 39 Büssing-linja-autoa ja 1 Scania-Vabis.

Vaunusto käsitti vuoden päättyessä 201 linja-autoa, joista 57 suurta ja 143 keskikokoista sekä yhden matkailuauton. Linja-autovaunustosta oli vuoden lopussa 153 linja-autoa liikennekelvottomassa kunnossa ja rekisteröitynä.

1) Ilman yhteiskustannuksia, korkoja ja kuoletuksia.

Johdinautovaunusto. Johdinautovaunustoon kuului kertomusvuoden päättyessä 16 johdinauttoa, jotka kaikki olivat liikennekelpoisessa kunnossa ja rekisteröitynä.

Kaikkien johdinautojen vuositarkastus suoritettiin. Kahdessa johdinautossa suoritettiin täysi tarkastus.

Johdinautojen johtoverkosto. Johdinautojen halliinajaoa varten rakennettiin Töölön I halliin 500 m yksinkertaista johtoa Topeliuksenkadulta Humalistonkatua pitkin konepajan pihan yli hallin pohjoiselle portille. Topeliuksenkadulle asennettiin jousivaihte ja konepajan pihalle kaksi risteystä raitiotie- ja johdinautojen johtoverkoston risteysksiin. Johtoverkoston pituus oli vuoden päättyessä 9,46 km yksinkertaista johtoa.

Johtovikoja sattui vuoden aikana 13 kertaa, joista 8 aiheutti liikennehäiriön.

L a i v a l i i k e n n e

Moottorilautta Korkeasaari - Högholmen oli purjehduskautena toukokuun 1 p:stä lokakuun 15 p:ään liikenteessä Korkeasaaren - Pohjoissataman reitillä. Yhteensä kuljetettiin 645 474 matkustajaa, joista 193 148 lapsia. Höyryalus J.L. Runeberg oli kesäkuun 15 p:stä elokuun 3 p:ään vuokrattu Helsingin kaupungin urheilu- ja retkeilytoimistolle, joka järjesti retkeilyjä saaristoon; sunnuntaisin alus oli kuitenkin liikennelaitoksen käytössä ja liikennöi Korkeasaareen.

R a k e n n u k s e t

Töölön I hallissa kunnostettiin ja asennettiin johdinautohalleja varten kaksi kulmatyöntöporttia, jotka tukholmalainen Allmänna Handels ab. oli toimittanut. Porttien ja ilmajohtokoskettimien sähköasennustyöt aloitettiin, mutta eivät valmistuneet kertomusvuoden aikana.

Halleissa, konepajoissa ja asuntokiinteistöissä suoritettiin erinäisiä korjaustöitä.

Töölön I ja III halliin asennettiin loisteputkivalaistus huoltotyöpaikoille. III varastossa uusittiin sähköjohdot ja asennettiin loisteputkivalaistus. Lisäksi asennettiin sähkönostin tavarankuljetusta varten.

M a t k a l i p p u j e n h i n n a t j a m y y n t i

Matkalippujen hinnat. Kertomusvuoden aikana olivat tammikuun 1 p:n ja huhtikuun 30 p:n välisenä aikana eri liikennelinjoilla voimassa samat lippujen hinnat kuin v. 1951.

Toukokuun 1 p:stä lähtien tulivat voimaan seuraavat lippujen hinnat:

Raitiotiet, sisäiset autolinjat ja vyöhykerajaiset autolinjat: kertamaksu 20 mk, 6 matkan sarjalippu 100 mk ja 13 matkan sarjalippu 200 mk; yöliikenteessä kaksinkertainen maksu.

Pasilan-linja siirto-oikeuksin raitiolinjalle 3: kertamaksu 20 mk, 6 matkan lippuvihko 100 mk ja 13 matkan lippuvihko 200 mk.

Edellä mainitut liput oikeuttivat 5 mk:n siirtolipun lunastamiseen, joka puolestaan oikeutti yhteen siirtoon kaikille niille raitiotie- ja autolinjoille, joille ei ole vyöhykemaksurajoja. Siirtoliput oikeuttivat myös siirtoon vyöhykemaksulinjoille siten, että siirtolipun hinnan lisäksi oli suoritettava vyöhykelukua vastaava lisämaksu.

Autolinjojen lippujen hinnat linjoilla, joilla oli vyöhykerajat, olivat samat kuin v. 1951, nimittäin:

Keskuksesta

Kaarelaan (H:gin mkl. ja Malminkartano), Mellunkylään	{kertalippu (sarjalippu 8 matkaa	mk 35 250
Kaarelaan (H:gin kaup.), Itä-Pakilaan, Mal- mille, Vartiokylään, Marjaniemeen, Jolliak- seen, Hevossalmeen	{kertalippu (sarjalippu 9 matkaa	30 250
Pitäjänmäelle, Konalaan, Etelä-Kaarelaan, Pirkkolaan, Länsi-Pakilaan, Oulunkylään, Viikiin, Pohjois Herttoniemeen, Laajasaloon	{kertalippu (sarjalippu 11 matkaa	25 250
Taliin, Pohjois Haagaan, Metsälään, Koske- laan, Vanhaankaupunkiin, Länsi Herttonie- meen	{kertalippu (sarjalippu 11 matkaa	20 200
Etelä Haagaan, Käpylään, Olympiakylään, Kum- pulaan, Annalaan, Kulosaareen	{kertalippu (sarjalippu 13 matkaa	20 200

Yöliikenteessä oli kaksinkertainen maksu.

Liput oikeuttivat 5 mk:n hintaisen siirtolipun lunastamiseen, joka oi-
keutti yhteen siirtoon vyöhykemaksulinjoilta keskikaupunkilinjoiille (rai-
tio- ja autolinjoille) sekä toukokuun 1 p:stä lähtien myös keskikaupunki-
linjoilta vyöhykemaksulinjoille.

4-12 vuotiaisten lasten kertalippu maksoi kaikilla linjoilla toukokuun
1 p:stä lähtien 10 mk ja oikeutti matkustamiseen arklain klo 18 jälkeen
sekä sunnuntai-, pyhä- ja juhlapäivinä, sekä 5 mk:n siirtolipun lunasta-
miseen kaikille muille raitio- ja autolinjoille, mutta ei vyöhykemaksu-
linjalta toiselle.

Huhtikuun 30 p:ään asti olivat koululais-, invaliidi- ja sokeainlippu-
jen hinnat samat kuin v. 1951. Toukokuun 1 p:stä lähtien lippujen hinnat
olivat seuraavat:

8 matkan lippu 50 mk ja 16 matkan lippu 100 mk; liput oikeuttivat 5
mk:n siirtolipun lunastamiseen samoin siirto-oikeuksin kuin lastenlippu.
Matkojen suurin sallittu lukumäärä kuukaudessa alennuslipuin oli koululais-
laisille 72, invaliideille ja sokeille 112.

Henkilökohtaisia vuosilippuja saivat kaupunginvirastot ja laitokset
lunastaa 11 500 mk:sta kappaleelta. Posti- ja lennätinlaitos sai lunas-
taa lippuja tammikuun ja maaliskuun väliseksi ajaksi 3 125 mk:sta ja lop-
puvuodeksi 12 040 mk:sta. Poliisilaitokselle myytiin lippuja, jotka ei-
vät olleet henkilökohtaisia, samaan hintaan kuin posti- ja lennätinlai-
tokselle. Muille valtion laitoksille ja eräille järjestöille myytiin lip-
puja tammikuun ja maaliskuun väliseksi ajaksi 4 125 mk:sta ja loppuvuo-
deksi 15 695 mk:sta. Yksityiset henkilöt maksoivat ensimmäisen neljännek-
sen lipusta 5 750 mk, toisen neljänneksen lipusta 6 915 mk ja toisen vuo-
sipuoliskon lipusta 15 000 mk.

Laivalinjalla Korkeasaari - Pohjoissatama olivat lippujen hinnat sa-
mat kuin v. 1951, nimittäin: aikuisten 20 mk yksinkertaisesta matkasta
ja 40 mk edestakaisesta matkasta, 4-14 vuotiaitten lasten vastaavasti
5 mk ja 10 mk. Korkeasaaren, Palosaaren ja Hylkysaaren asukkaat maksoi-
vat yksinkertaisesta matkasta 5 mk, lapset 2:50. Retkeilyryhmiin osallis-
tavat lapset ja invaliidit maksoivat edestakaisesta matkasta 5 mk.

Vuosi-, koululais- ja invaliidilippujen myynti. Vuosilippuja myytiin
1 006 kpl, neljännesvuosilippuja ensimmäisellä vuosineljänneksellä 933
kpl ja toisella vuosineljänneksellä 198 kpl, kolmeneljännesvuoden lippu-
ja, jotka olivat voimassa huhti-joulukuun aikana, 739 kpl ja puolivuosi-
lippuja jälkimmäisellä vuosipuoliskolla 210 kpl.

Koulukortteja, jotka oikeuttivat alennuslippujen ostoon koululaisille,
annettiin kevätlukukaudella 14 396 kpl ja lukuvuodeksi 1952-53 15 823
oppilaalle sekä invaliidilippujen ostoon oikeuttavia kortteja 13 011 kpl.

Menot ja tulot

Liikennelaitoksen menot nousivat kertomusvuonna yhteensä 2 363 666 254 mk:aan jakaantuen seuraaviin eriin:

Yhteiset kustannukset:

Hallinto	16 181 917		
Kassa- ja tilivirasto	26 297 240		
Yhteiset sekalaismenot:			
Vuokrat	3 751 655		
Vakuutusmaksut	5 975 180		
Konttorikaluston hankinta	718 309		
Eläkkeet	84 836 640		
Työntekijäin ja viranhaltijain eri-			
näiset edut	78 795 279		
Muita liikennemenoja	6 694 682	223 250 902	
Lautakunnan käyttövarat		592 749	223 843 651

Raitioliikennekustannukset:

Palkkaus ym.	589 331 670		
Sähkövoima	101 159 880		
Raitiovaunuston kunnossapito	289 297 711		
Ratojen ja ilmajohtojen kunnossapito	114 491 997		
Puvut, liput ym.	23 250 922		
Käyttörakennusten kunnossapito	29 797 941	1 147 330 121	

Omibusliikennekustannukset:

Palkkaus ym.	281 815 505		
Polttoaine, öljy	58 987 588		
Vaunusto, renkaat	37 978 208		
" , kunnossapito	185 322 300		
Autoverot ja -vakuutukset	32 781 534		
Puvut, liput ym.	15 908 525		
Käyttörakennusten kunnossapito	20 023 610	632 817 270	

Johdinautoliikennekustannukset:

Palkkaus ym.	37 761 702		
Sähkövoima, öljy	10 785 736		
Vaunusto, renkaat	3 567 914		
" , kunnossapito	12 314 583		
Ilmajohtojen kunnossapito	280 065		
Autoverot ja -vakuutukset	1 672 144		
Puvut, liput ym.	1 631 644		
Käyttörakennusten kunnossapito	287 435	68 301 223	

Laivaliikennekustannukset

5 878 593

Asuntokiinteistökustannukset

6 315 720

Korot ja kuoletukset:

Korot	180 271 536		
Kuoletukset	98 908 140	279 179 676	
Yhteensä mk	2 363 666 254		

Raitioliikenteen laskettu vaunukilometrimäärä oli yhteensä 12 726 011, omnibusliikenteen 8 566 803 ja johdinautoliikenteen 871 477, yhteensä 22 164 291. Jos yhteiset menot 355 114 433 mk, käyttörakennusten ja kaluston pääomavelan korot ja poistot sekä konttokuranttitilin ja sekalaiset korot mukaanluettuina jaetaan suhteessa vaunukilometrimäärään, tulee raitioliikenteen osalle 203 895 093 mk, omnibusliikenteen osalle 137 256 608 mk ja johdinautoliikenteen osalle 13 962 732 mk. Raitioliikenteen kokonaismenot, pääomavelan korot ja poistot mukaanluettuina, nousivat 1 411 604 929 mk:aan, omnibusliikenteen 834 721 446 mk:aan ja johdinautoliikenteen 99 184 233 mk:aan.

Menoerät laskettua vaunukilometriä kohden olivat seuraavat:

	Raitio- liikenne mk/vkm	Omnibus- liikenne mk/vkm	Johdinauto- liikenne mk/vkm			
Käyttörakennusten kunnossapito ...	2:341	2:337			0:330	
Käyttövoima, polttoaine, öljy	7:949	6:886			12:376	
Liikenne, palkat	45:058	33:046			43:748	
Sairausapu	3:078	1:707			1:455	
Radat ja ilmajohdot	8:997	-			0:321	
Renkaat	-	4:433			4:094	
Vaunusto, korjaukset ja huolto ...	22:733	21:633			14:131	
Autoverot ja -vakuutukset	-	3:827			1:919	
Pääomavelan korko	2:302	1:729			7:092	
Käyttörakennusten, vaunuston, il- majohdot ja ratojen poistot ...	2:442	94:900	5:817	81:415	12:323	97:789
Yhteiset menot		16:022		16:022		16:022
Yhteensä mk		110:922		97:437		113:811

Liikennelaitoksen tulot nousivat yhteensä 2 137 112 532 mk:aan jakaantuen seuraaviin eriin:

Liikennetulot:

Raitioliikenteestä	1 279 338 978				
Omnibusliikenteestä	684 450 032				
Johdinautoliikenteestä	130 487 699				
Laivaliikenteestä	10 014 101	2 104 290 810			
Asuntokiinteistötulot		7 396 658			
Sekalaisia tuloja		25 425 064			
Tilivuoden tappio		226 553 722			
Yhteensä mk		2 363 666 254			

Omaisuuksista joulukuun 31 p:nä 1952

Vastaavaa:

Rahaa, arvopaperit, saamiset:

Kassat	8 024 948				
Puhelinosuudet	1 033 220				
Tili- ym. saamiset	75 980 037	85 038 205			
Tarveaineet ja valmisteet		396 846 384			
Nostamattomat määrärahat		841 576 296			
Keskenkäiset uudishankinnat		218 807 880			
Laitoksen pääoma-arvo:					
Liikennekiinteistöt	1 381 044 000				
Asuntokiinteistöt	160 116 000				
Radat	271 714 000				
Ilmajohdot	53 233 000				
Raitiovaunusto	334 764 000				
Omnibusvaunusto	466 767 000				
Johdinväunusto	84 306 000				
Henkilö- ja pakettiautot	3 702 000				
Alukset	21 589 000				
Kalusto	92 177 000	2 869 412 000			
Tilivuoden tappio		226 553 722			
Yhteensä mk		4 638 234 487			

Vastattavaa:

Tili- ym. velat		138 927 621			
Konttokuranttivelka kaupungille		788 318 570			
Siirtyvät määrärahat:					
Vapaat määrärahat	484 000 314				
Hankkijan tilille sidotut	357 575 982	841 576 296			
Pääomavelka kaupungille		2 869 412 000			
Yhteensä mk		4 638 234 487			

Liikennelaitoksen pääoma-arvon muutokset v. 1952

	Arvo 1.1.1952, mk	Arvonlisäys 31.12.1952, mk	Arvonlisäys uudishankin- tojen kautta, mk	Kyöty omai- suutta, mk	Kuoletuksat v.1952, mk	Arvo 31.12.1952, mk
Liikennekiinteistöt	210 270 312	91 202 000	1 084 002 000	-	4 430 312	1 381 044 000
Asuntokiinteistöt	39 694 391	120 093 690	775 000	-	447 081	160 116 000
Radat	110 767 101	-	172 255 000	-	11 308 101	271 714 000
Ilmajohdot	21 787 014	-	33 203 000	-	1 757 014	53 233 000
Raitiovaunusto	230 979 229	107 916 000	9 668 000	410	13 798 819	334 764 000
Omnibusvaunusto	175 832 853	35 847 000	301 778 000	-	46 690 853	466 767 000
Johdinvaunusto	94 576 656	-	-	-	10 270 656	84 306 000
Henkilö- ja pakettiautot..	2 450 307	-	1 640 000	-	388 307	3 702 000
Alukset	23 318 124	-	-	-	1 729 124	21 589 000
Kalusto	63 169 873	25 328 000	11 767 000	-	8 087 873	92 177 000
	972 845 860	380 386 690	1 615 088 000	410	98 908 140	2 869 412 000

Helsingissä, maaliskuun 31 p:nä 1953.

E. v. Frenchell

H.A. Relander